నిద్ర

"ఏమిటీ?" అంటూ కళ్ళు పెద్దవి చేసి ఆశ్చర్యం ప్రకటించాడు ఆ యువక డాక్టరు.

డాక్టరుకు ఎదురుగా కుర్చీమీద కూర్చుని ఉన్నాడు గంగాధరం. ఎడమవైపు ఎత్తుగా వున్న కిటికీలోనుంచి తెల్ల రంగుతో సున్నా గీచినట్టు ఆయన కుర్చీ ఉన్నంత మేరా వెలుతురు పడుతున్నది.

గంగాధరం తల వూపుతూ, "అవును, ఇరవై రోజుల నుంచీ... ఒక్క గంటసేపయినా నిద్ర పోలేదు... నాకా తేదీ కూడా బాగా గుర్తు..." అంటూ జేబులోనుంచి అరచేతి సైజులో వున్న బుల్లి డైరీ తీసి ఒక పేజీ తిప్పి చూసుకుని సిట్టూర్చి మళ్ళీ మడిచి జేబులో ఉంచుకుంటూ "ఆగస్టు ఎసిమిది" అన్నాడు గొణుక్కుంటున్నట్టు.

డాక్టరు అరచేతితో ఒకసారి నుదురు రుద్దుకుని కళ్ళజోడు తీసి రుమాలుతో తుడుచుకుని మొహానికి తగిలించుకుని

గంగాధరం వంక కళ్ళార్పకుండా ఒక్క నిముషంసేపు చూశాడు. ఆయన అలా తనవంక చూస్తూవుంటే యిబ్బందిగా ఉండి గంగాధరం పై కప్పునుంచి వ్రేలాడుతూ 'గిరున' తిరుగుతున్న ఫ్యాన్ వంక చూస్తూ ఉండిపోయాడు.

డాక్టరు చూపులతోనే తన ఎదురుగా కూర్చొని వున్న నలభై అయిదేళ్ళ వ్యక్తిని గురించి సమస్తమూ తెలుసుకుందామని ప్రయత్నించాడు. కాని ఆ ప్రయత్నం పూర్తిగా ఫలించలేదని కొద్ది క్షణాలలోనే తేలిపోయింది.

డాక్టరు లేచి వాచీ చూసుకుని "సరే... నే నిప్పుడు అర్జంటుగా ఒకచోటికి వెళ్ళవలసివుంది. సాయంకాలం మళ్ళీ ఒకసారి కనిపించండి..."

గంగధరం లేచి ఏదో అడగబోతూవుండగా డాక్టరు తలవూపి "మీరు ఆదుర్దా పడవలసిన పనేమీలేదు. అదేదో చిన్న ట్రబుల్... నిశ్చింతగా ఉండండి" అంటూ త్వర త్వరగా నడిచి వెళ్ళిపోయాడు.

గంగాధరం చేతికర్ర వూపుకుంటూ మెట్లు దిగుతూ విసుగుతో "ఈ కుర్రకారు డాక్టర్లు యింతే. చెప్పేది వినిపించుకోరు. పది విషయాలను గురించి ఒక్కసారే ఆలోచిస్తూ ఉంటారు" అనుకున్నాడు.

ఆయన నెమ్మదిగా నడుస్తున్నాడు. ఉదయం పది గంటలు దాటింది. ఎండలో చురుకుపాలు హెచ్చుతున్నది. విపరీతంగా వర్షాలు కురవవలసిన రోజులు అవి అయినా ఎండాకాలంలోవలె సూర్యుడు చండ ప్రచండుడై నిరంకుశుడైన ప్రభువులా సమస్త జీవరాసులనూ క్షోభ పెడుతున్నాడు.

గంగాధరం ఒక యింటి ముందు ఒక్క క్షణం ఆగాడు. ఆ యింటి అరుగుమీద అంత ప్రొద్దెక్కినప్పటికీ ఒక వ్యక్తి ఒళ్ళు మరచి నిద్రపోతున్నాడు.

ఆయన మళ్ళీ నడవటం ప్రారంభించాడు. వీధి మలుపు తిరగగానే స్నేహితుడి యిల్లు కనిపించింది. శివశంకరాన్ని చూసి చాలా రోజులవుతున్నది. "ఇప్పుడు ఇంటికి వెళ్ళి వెంటనే చేయవలసిన ఘనకార్యం మాత్రం ఏమున్నది గనుక ? వీణ్ణి ఒకసారి పలుకరించి పోదాం." అనుకున్నాడు.

నెమ్మదిగా మెట్లెక్కి ప్రహరీగోడ తలుపు తీసుకుని లోపలికి వెళ్ళి పంచలో నిలబడ్డాడు. గోడకు 'టి. శివశంకరం, బి ఏ' అని చిన్న బోర్డు ఉంది. ఆయన గంగాధరం గారికి బాల్యమిత్రుడు. రైల్వే టిక్కెట్టు కలెక్టరు.

గంగాధరం తలుపుతట్టి స్నేహితుణ్ణి పిలవబోతున్నవాడల్లా హఠాత్తుగా ఆగిపోయాడు. కిటికీలోనుంచి ఆయనకు కనిపించిన దృశ్యం చూసిన తర్వాత తలుపు తట్టేందుకు చేతులాడ లేదు. కిటికీలోనుంచి లోపలి పడకగది కనిపిస్తున్నది. అందులో దోమ తెర దింపిన పట్టె మంచం మీద పడుకుని శేషతల్ప గతుడైన విష్ణుమూర్తిలా హాయిగా నిద్రపోతున్నాడు శివశంకరం.

గంగాధరం నిట్టూర్చి వెనుదిరిగి పోబోతూ ఉండగా "ఎవరదీ ?" అంటూ శివశంకరం భార్య తలుపు తీసింది. ఆమె గంగాధరం వంక చూసి "మీరా ? అలా నిలబడి పోయారేం ? పిలవలేకపోయారా ?" అన్నది.

ఆయన బెరుకుగా నవ్వి "పిలుద్దామనే అనుకున్నాను. కాని ఆ కిటికీలోనుంచి చూసి ఆ ప్రయత్నం మానుకున్నాను. ఇంతలో మీరూ వచ్చారు" అన్నాడు.

ఆమె అటు చూసి నవ్వి "డ్యూటీ నుంచి యింటికి వచ్చేసరికి తెల్లవారుజామున మూడుగంటలయింది. అప్పటి నుంచీ అదే నిద్ర...ఇంతవరకూ కళ్ళు తెరవనైనా లేదు. పోనీ లేపుతాను ఉండండి" అన్నది.

గంగాధరం హడావిడిగా "అబ్బే. అక్కర్లేదు. నిద్ర పోనీయండి...పాపం! ఎంతగా అలసిపోయి వచ్చాడో... నాకేమీ పని లేదు కూడా. వూరికే యిటు వెడుతూ 'ఎలాగూ యింటిమీదుగా పోతున్నాం కదా, ఒక్కసారి పలకరించి పోదాం...' అనుకుని వచ్చానంతే. మీ రిప్పుడతన్ని లేపి బంగారంవంటి నిద్ర పాడు చేయకండి... నేను వెడతాను" అంటూ ఆమెను వారించి వెనుదిరిగి నడిచి వీధిలోకి వచ్చాడు. ఆమె తలుపు వేసుకుని లోపలికి వెళ్ళిపోయింది.

నిద్ర! శివశంకరం హాయిగా నిద్రపోతున్నాడు.

గంగాధరం యింటికి చేరుకుని చేతికర్ర పంచలో ఒకమూల వుంచి నిట్టూర్చి వాలుకుర్చీలో నడుం వాల్చి కళ్లు మూసుకున్నాడు.

లోపలినుంచి వచ్చిన రాజశేఖరం తండ్రివంక చూసి 'నిద్ర పోతున్నాడేమో' ననుకుని లేపకుండా వూరుకున్నాడు. ఉదయం లేచీ లేవగానే స్నానం చేసి కాఫీ త్రాగే తండ్రి ఎక్కడికి వెళ్ళాడో అతనికి తెలియదు. అతడు సోమరిగా గుమ్మాని కానుకుని నిలబడ్డాడు. ప్రహరీ గోడమీద పసుపు

పచ్చసిరంగు ముక్కుగల ఒక పిట్ట కూర్చొని ఉంది. ఎడతెరిపి లేకుండా వాగుతున్నది. ఆకాశంలో పలుచని మబ్బులు దూది గుట్టలను స్ఫురింప జేస్తున్నాయి.

అంతలో గంగాధరం కళ్లు తెరిచి గుమ్మంలో నిలబడి వున్న కుమారుణ్ణి కళ్ళతోనే పలుకరించాడు. రాజశేఖరం "నువ్వు నిద్రపోతున్నావనుకున్నాను నాన్నా! ఇక లేవ రాదూ? వంట అయింది. అమ్మ కనిపెట్టుకుని ఉంది కూడా" అన్నాడు.

గంగాధరం "వస్తున్నా...నువ్వు పద" అంటూ లేచి ముందు గదిలోకి వెళ్ళి పైపంచె బట్టల స్టాండుమీద వేసి చొక్కా విప్పి జేబులోవున్న చిన్న డైరీని తీసి మళ్ళీ ఆ పేజీ చూసుకున్నాడు. ఆగష్టు...ఎనిమిదో తారీకు...ఆ పేజీలో మరేమీ వ్రాసిలేదు. కాని లెక్కలేనన్నిసార్లు తీసిమూసిన కారణంగా బాగా మాసిపోయి వుంది. గంగాధరం డైరీని మడిచి సొరుగులో వుంచి తలుపు మూయబోతూ ఒక్కక్షణం ఆగాడు. ఆ సొరుగులోనే లోపలగా ఉన్నాయి ఆ రెండు వస్తువులూ...సూర్య కిరణం కూడా చొరరాని దట్టమైన అరణ్యాలలో పచ్చని చెట్లకు చుట్టుకుని వుండే సన్నటి విష నాగులవంటి ఆ వస్తువులు తలపుకు వస్తేనే గంగాధరం మనసు కలత చెందుతున్నది.

అంతలోనే లోపలినుంచి పిలుపు వినబడింది. ఆయన సొరుగు మూసి తాళం నొక్కి లోపలికి వెళ్ళాడు.

మరొక గంటలో ఆయన భోజనం ముగించుకుని వచ్చి వాలు కుర్చీలో కూర్చుని ఉన్నాడు. ఆనాడు సెలవు దినం.

అందరూ విశ్రాంతి తీసుకుంటున్నట్టున్నారు. ప్రక్క యిళ్ళలో కూడ అలికిడి ఏమీ లేదు. ఎదురింట్లో ఒకావిడ తన పిల్ల వాణ్ణి కాబోలు మందలిస్తున్నది: "ఇక ఆటలు చాలించి పడుకుంటావా... లేకపోతే నాలుగు తగిలించమంటావా!" అంటూ. ఒక కాకి తీరికగా ప్రహరీగోడ మూలగా కూర్చుని కునుకుతున్నది.

గంగాధరం లోపలినుంచి ఏమీ అలికిడి వినబడక పోవడంతో నెమ్మదిగా లేచి లోపలికి వెళ్ళాడు. ఒక ప్రక్క రాజశేఖరం మంచం మీద పడుకుని ఉన్నాడు. చదువు కుంటూనే నిద్రపోయాడు కాబోలు... పుస్తకం గుండెల మీద యింకా అలాగే ఉంది. మరొకపక్క నేలమీదనే కొంగు పరుచుకుని నిద్రపోతున్నది ఆయన భార్య.

గంగాధరం మళ్ళీ వెళ్ళి వాలు కుర్చీలో కూర్చుని కళ్ళు మూసుకుని మనసులోకి ఏ ఆలోచనా రానివ్వకుండా ప్రశాంతంగా నిద్రపోదామని ప్రయత్నించాడు. కాని ఎంత సేపటికీ ఆ ప్రయత్నం ఫలించకపోవడంతో ఆయనకు చిరాకు కలిగింది. ఇంతకుపూర్వం, అంటే ఆగస్టు ఏడో తేదీ వరకూ, తనకు ఎంత హాయిగా తీయగా నిద్రపట్టేది! భోజనం చేసి అలా కూర్చునేసరికి కొన్ని నిముషాల్లోనే తన వొళ్ళు తనకు తెలిసేది కాదు.

లోపల హాయిగా నిద్రపోతున్న కుమారుణ్ణి, భార్యనూ తలుచుకుంటే గంగాధరం గుండెల్లో చేయిపెట్టి కలచినట్టయింది. ఈర్ష్యా, అసూయా, మనసులో వ్రేళ్ళు తన్ని మహా వృక్షాలై ఆయనను అతలాకుతలం చేసి

వేశాయి. ఈ రాజశేఖరం ఫైనలియర్ బి. యస్సీ కదా! ఎంత శ్రద్ధగా చదవాలి? పుస్తకం ముట్టుకుంటే చాలు నిద్ర ముంచుకుని వస్తుంది వాడికి. వీలు చూసుకుని కొంచెం మందలించడం మంచిది. ఆ యింటి దానికి మాత్రం లేశమైనా బుద్ధి ఉండా! అలా ఎక్కడ పడితే అక్కడ కొంగు పరుచుకుని నిద్రపోతుందేమిటి?

గంగాధరం చిరాకుగా లేచి లోపలికి వెళ్ళాడు. కుమారుణ్ణి లేపి "ఇదేనా ఫైనలియర్ చదువు? పుస్తకం ముట్టుకుంటే ఆవులింతలతో నిద్రముంచుకొస్తూ వుంటే, యిక నువ్వేం ప్యాస్ కాగలవు!" అని చివాట్లు పెడదామనుకున్నాడు. కాని ప్రశాంతంగా కలతలేని నిద్రపోతున్న రాజశేఖరం ముఖం చూడగానే ఆయన నీళ్ళు కారిపోయాడు. ఎందుకో కాళ్ళు వణికాయి. త్వర త్వరగా మళ్ళీ వెళ్ళి వాలుకుర్చీలో పడుకొని అరచేత్తో నుదురు రుద్దుకుంటూ కూర్చుండిపోయాడు.

శివశంకరం నిద్రపోతున్నాడు!

రాజశేఖరం ప్రశాంతంగా నిద్ర పోతున్నాడు! అంతటా అందరూ ప్రశాంతంగా హాయిగా నిద్రపోతున్నారు.

తనకు నిద్రరాదు... అది యిరవై రోజులఅనుభవం... పగలు సరే సరి, రాత్రి పూట మరీ దారుణం... రాత్రివేళల శ్రమ చేయక తప్పనివారూ, వ్యభిచారులూ, దొంగలూ తప్ప మిగిలిన చరాచర ప్రాణికోటి అంతా హాయిగా ఆదమరచి నిద్రిస్తూ ఉంటుంది. కోటీశ్వరుడూ, పూటకు గతిలేనివాడూ,

రెక్కాడితే తప్ప డొక్కాడని కూలివాడూ, పదిహేను రోజుల కొకసారి మొదటి తారీఖు వస్తే బాగుండుననుకునే మధ్య తరగతి ఉద్యోగీ, కేవలం కాయితాల మీద అంకెలతో వ్యవహరించి బ్యాంకు బాలెన్సులు పెంచుకునే వ్యాపారీ అందరూ రాత్రివేళకు ప్రశాంతంగా నిద్రపోతారు.

తనకు నిద్ర పట్టదు. ఇరవై రోజులనుంచీ తనకు పట్టుమని ఒక్క గంటసేపు నిద్ర పట్టిందెప్పుడు ? ఆ బాధతో, క్షోభతో, మెలికలు తిరిగిపోయి తాను తలను గోడకు వేసి బాదుకున్న రోజులు ఉన్నాయి. పిచ్చివాడిలా జుట్టు పీక్కున్న రోజులూ ఉన్నాయి. ఆత్మహత్య చేసుకుందామనిపించిన వేళలూ ఉన్నాయి. నిస్సహాయుడై కన్నీళ్ళు పెట్టుకున్న సమయాలూ ఉన్నాయి. అన్నిటికీమించి ఈ దుస్థితి తన అర్ధాంగికి తెలియకుండా ఉంచేందుకు ఆయన పడిన పాట్లూ, "ఎందు కలా ఉన్నారు ?" అని ఆమె ఎన్నోసార్లు వేసిన ప్రశ్నకు సమాధానం సూటిగా చెప్పకుండా కప్పదాట్లు వేసినప్పటి ఆత్మవంచనా, ఆయనకు విపరీతంగా బాధ కలిగించాయి. అన్నిటికీ మూలం... ఆ రోజు...

* * *

ఆగస్టు ఎనిమిదో తేదీ... రాత్రి ఎనిమిది గంటల వేళ ఆ చిన్న స్టేషనులో ప్రయాణీకులు కూర్చునే బల్లమీద మోకాళ్ళ చుట్టూ చేతులు చుట్టుకుని కూర్చుని ఉన్నాడు గంగాధరం. ఆ హాల్లో పైకప్పునుంచి మందమైన వెలుతురు యిస్తున్న లాంతరు వ్రేలాడుతున్నది స్టేషను బయట అంతా చిమ్మ చీకటి... కనుచూపుమేర అంతటా వ్యాపించి వున్న

పొలాలమీది నుంచి చల్లని యీదురుగాలి పదునుగా చురుకుగా వీస్తున్నది. శరీరం మీద పదునైన సన్నని బ్లేడుతో గాట్లు పెడుతున్నట్లు వీస్తున్న ఆ చలిగాలి ప్రతాపం భయంకరంగా వుంది. గంగాధరం ఎక్కవలసిన రైలు మరొక గంటకుగాని రాదు. ఆయన పైపంచె చెవులచుట్టూ చుట్టుకుని అలాగే కూర్చున్నాడు.

ఆయన బీదకుటుంబంలో పుట్టి పెరిగిన వాడు. చిన్నతనం నుంచీ అనేక కష్టాలు ఎదుర్కోవలసి వచ్చింది. తండ్రి మరణం, తల్లి దైన్యం పరమ దారుణమైన బీదరికం, దాయాదుల ఔదాసీన్యం... అన్నీ అనుభవించాడు. చివరకా పల్లెటూళ్లో ఆయనకు మిగిలినదల్లా తాత ముత్తాత లెవరో కట్టించిన యిల్లు ఒక్కటే. ఆ యింట్లో ఒక బడి పంతులు చిన్న తరగతుల పిల్లలకు బడి పెట్టుకుని పాఠాలు చెప్పుకుంటూ కొన్ని ఏళ్ళుగా కాలక్షేపం చేస్తున్నాడు. ఆయన సంవత్సరానికి అరవై రూపాయల చొప్పున యిస్తానని ఒప్పుకున్నాడు. అనుకున్న మాట ప్రకారం యిచ్చాడు కూడా. కానీ, యీ సంవత్సరం అతడు ఎంతకూ రాకపోయేసరికి గంగాధరం “మళ్ళీ సమయం తప్పిపోతే యిక అతడు యివ్వలేడేమో!” అనే అనుమానంతో తానే బయలుదేరి వెళ్ళా డక్కడికి. తీరా ఆయనను చూసి ఆ పంతులు అమితంగా నొచ్చుకుని “నాకు తీరిక లేక ఆలస్యంచేసి మీకు శ్రమ యిచ్చాను. మన్నించండి...” అని క్షమాపణ చెప్పుకుని, ఆరు పది రూపాయల నోట్లు ఆయన చేతిలో వుంచి “భోజనానికి ఉండ”మని ఎంతగానో బలవంతం చేశాడు. భోజనాలయిన

తర్వాత అతని భార్య, ఇద్దరు పిల్లల తల్లి గుమ్మంలో నిలబడి గంగాధరంతో "బాబుగారూ! మీ యింటికి వచ్చాక ఏదో గుడ్డిలో మెల్లగా కొంచెం హాయిగానే వెళ్ళిపోతున్నాయి రోజులు..." అన్నది కృతజ్ఞత కళ్ళలో నిండుతూ వుండగా. ఆమె భర్త మాటల ధోరణిలో గతంలో తాము అనుభవించిన బాధలూ, నడిపిన వ్యవహారాలూ, అన్నీ వివరంగా చెప్పాడు. గంగాధరం నిజానికి మరొక పది రూపాయలు అద్దె ఎక్కువచేసి యిమ్మని అడుగుదామని ముందుగా అనుకున్నాడు. కాని ఆ దంపతుల ఆదరణా పిల్లల కలుపుగోలుతనమూ చూసిన తర్వాత అలా అడగబుద్ధి కాలేదు సరికదా, వారు మొదట్లో డబ్బు యివ్వలేమోనని అనుమానం కలిగినందుకు సిగ్గుపడవలసి వచ్చింది. వారు తమ సర్వస్వాన్నీ దాయాదుల దౌష్ట్యంవల్ల పోగొట్టుకుని యిక్కడికి చేరుకుని కొంచెంగా పచ్చబడుతున్నారు. వారిని అద్దె మరి కాస్త ఎక్కువగా యిమ్మని అడిగి బాధ పెట్టడం ఆయనకు యిష్టంలేక పోయింది. అలా అని తానూ పెద్ద సంపన్నుడేమీ కాదు. చిన్నప్పటినుంచీ ఎంతో జాగ్రత్తగా కాలం గడుపుకు రావడం అలవాటయినందున తనకు వచ్చే నూట పాతిక రూపాయలతో గడుస్తూనే ఉన్నది. తానూ, తనభార్య చదువుకొంటున్న కొడుకూ లేమితో బాధపడిపోతున్నదేమీ లేదు. చిన్నతనం నుంచీ భోగ భాగ్యాల మీదా, డబ్బువల్ల రాదగిన సుఖాలమీదా, ఆడంబరాల మీదా, ఆట్టే మనసు లేదు కూడా ఆయనకు. ఆ కుటుంబాన్ని చూస్తేనూ, వారికి

తనపట్లవున్న కృతజ్ఞత తలుచుకుంటేనూ కడుపు నిండినట్ల యింది.

స్టేషనులో బండి రాకను నిరీక్షిస్తూ అలా కూర్చుని వున్న గంగాధరం మనసులో ఆ చిత్రమైన కోరిక కలిగిన క్షణం చాలా బలమైనది. ఆయన వెంటనే లేచి కౌంటరు దగ్గరికి వెళ్ళి లోపల ఏదో పని చూసుకుంటున్న స్టేషను మాస్టరుకు తన వూరిపేరు చెప్పి సెకండు క్లాసు టిక్కెట్టు ఎంత అవుతుందో కనుక్కున్నాడు.

మూడవ తరగతికీ, రెండవ తరగతికీ భరించరానంత తేడా ఏమీ లేదు. పైగా వందలకొద్దీ మైళ్ళదూరం అయితే సందేహించవచ్చునేమో గాని యిదేపాటి దూరమనీ ! ఆయన రైలు ప్రయాణం చేయవలసి రావడమే అరుదు. ఇన్ని యేళ్ళ జీవితంలోనూ ఆయన వ్రేళ్ళమీద లెక్కపెట్ట దగినన్ని సార్లు మాత్రమే రైలు ప్రయాణం చేయవలసి వచ్చింది. జనంతో క్రిక్కిరిసి గందరగోళంగావున్న మూడవ తరగతి పెట్టెలో ప్రయాణీకుడాయన. జీవితంలోకూడాఆయన 'ర్యాంక్' అదే. ఇవాళ జేబులో ఏదో ఒక బాపతు డబ్బు కొంచెం ఉండడంతో ఆయనకు "ఈ ఒక్క సారికీ సెకండు క్లాసులో ప్రయాణం చేస్తే నష్టం ఏమిటీ !" అనిపించింది. ఆ తర్వాత ఆయన ఎక్కువ ఆలోచించ లేదు. జేబులో నుంచి ఒక పదిరూపాయల నోటు తీసి వ్రేలితో మోగించి పట్టుకొని కూర్చున్నాడు. సెకండు క్లాసు కంపార్టుమెంటు అంటే ఒక దృశ్యం గుర్తుకు వచ్చింది. చిన్నతనంలో రైలు

స్టేషనుకు తోటి స్నేహితుడితో వచ్చా డొక సారి. అప్పుడు మూడవ తరగతి పెట్టెలు మామూలుగానే జనంతో క్రిక్కిరిసి పుల్లలతో నిండిన అగ్గిపెట్టెల వలె ఉన్నాయి. కాని రెండవ తరగతి పెట్టెల సంగతి వేరు. వాటిలో జనమే లేరు. లోపల అంతా లేత ఆకుపచ్చని అహ్లాదకరమైన రంగు... జనం లేకపోయినా వేగంగా తిరుగుతున్న పంకాలు... మెత్తని పరుపులవంటి సీట్లు... శిల్పవతుగా చూస్తూ నిలబడిపోయి స్నేహితుడు వీపుతట్టి "పోదాం పద" అనే వరకూ ఈ లోకంలోనే లేదుతాను.

ఇప్పుడెలా ఉంటుందో! మారు మూల రైలుమార్గం కాబట్టి ఖాళీగానే ఉండవచ్చు. కాని, ఇటీవల జనంలోనూ చాలామార్పువచ్చింది. ప్రతివాడూ తనయోగ్యతాయోగ్యతలను సరకుచేయకుండా ఆడంబరాలకు పోతున్నాడు. ఉన్ననాడు పండుగ చేసుకోవటం, లేనినాడు పస్తుండటం ఈ నాటి తీరు. అందువల్లనే సినిమా హాల్లో, రైళ్ళలో, పై తరగతి జనం ఎక్కువవుతున్నారు. అలా అని వీళ్ళ జీవన ప్రమాణం బాణ వేగంతో పెరిగిపోయిందని కాదు. ఒకొక్కప్పుడు కొన్ని రైళ్ళలో రెండవ తరగతి పెట్టెలూ, మూడవ తరగతి పెట్టెలూ ఒకే మోస్తరుగా ఉండవచ్చు కూడా. అయినా ముందు ఆలోచనలు దేనికి?

రైలు మరొక పావుగంటలో రాబోతున్నదనగా స్టేషనుమాస్టరు కౌంటరు దగ్గరికి వచ్చాడు. గంగాధరం పది రూపాయల నోటు అందించి సెకండు క్లాసు టిక్కెట్టూ, మిగిలిన చిల్లర నోట్లూ తీసుకుని జేబులో వేసుకున్నాడు. తర్వాత

ప్లాట్‌ఫారం మీదికి వెళ్ళి చేతులు వెనక్కి కట్టుకుని ఠీవిగా అటూ యిటూ పచార్లు చేయడం ప్రారంభించాడు.

చల్లని గాలి దిగంతాల నుంచి 'రివ్వు'న వీస్తున్నది. స్టేషనుకు దూరంగా ఎక్కడో నక్క ఒకటి అరుస్తున్నది. ఒక పోర్టరు తలచుట్టూ గుడ్డ చుట్టుకుని చేతిలో దీపంతో నడిచివచ్చి 'గణగణ' మని గంట మోగించాడు. రాత్రి వేళల మాత్రమే విహరించే పక్షి ఏదో ఆ గంట మ్రోత విని వికృతంగా అరుచుకుంటూ ఎగిరి పోయింది. దూరంగా రైలు ఇంజను కూత వినబడుతున్నది.

కొద్ది క్షణాలలోనే చీకటిని చీల్చుకుంటూ శక్తివంతమైన లైటుతో వచ్చి నిలిచింది రైలు. ఆ స్టేషనులో ఒక్క నిముషమైనా నిలబడిందో లేదో అంతలోనే గార్డు విజిలు వూది పచ్చ దీపం చూపించాడు. ఇంజను మళ్ళీ 'భోం' అని పెనుకేక పెట్టి కదిలింది.

గంగాధరం రైలు వేగం హెచ్చేవరకూ గేటులో నిలబడి తర్వాత వెనుదిరిగాడు. అది పెద్ద రెండవ తరగతి పెట్టె. నాలుగు భాగాలుగా విభజించబడి వుంది. గంగాధరం వరుసగా చూసుకుంటూ ఆ చివరికొస వరకూ నడిచాడు. మొదటి మూడు భాగాలూ ఖాళీ. ఒక్క పురుగైనా లేదు. నాలుగవ భాగంలో చివరగా, మూసివున్న కిటికీ ప్రక్కగా కూర్చుని ఉన్నాడొక వయస్సు మళ్ళిన వ్యక్తి. అక్కడ యిక ఎవరూ లేరు. గంగాధరం మొదటి విభాగంలోకి వెళ్ళి కూర్చుని కిటికీలోనుంచి బయటికి చూశాడు. నల్లరంగు కాయితం మీద మరింత నల్లని సిరా పడినట్టు రైలు పొగ

చీకటిలో కలిసి ఎత్తుగా ఎగిరి పోతున్నది. నిప్పురవ్వలు కొన్ని ఉండి ఉండి వెనక్కు దూసుకు పోతున్నాయి.

అలా అరగంట ప్రయాణం జరిగిన తర్వాత గంగాధరం మనసులో చికాకు వంటి భావం మొదలయింది. ఆ అర గంటలోనూ ఆయన కొంతసేపు కాళ్లు బార జాపుకుని కూర్చున్నాడు కొంతసేపు హాయిగా పడుకుని కళ్ళు మూసుకున్నాడు. కొంతసేపు రైలు చుట్టూ ముసురుకుంటున్న పురుగులను గమనించాడు. కొంతసేపు రైలు ఆపేందుకు పనికివచ్చే గొలుసు వంక చూశాడు. దాని క్రింద వ్రాయబడివున్న నోటీసు చదివాడు. తర్వాత "అంత చిన్న గొలుసు లాగితే వేగంగా పరుగెత్తే రైలెలా ఆగిపోతుందో!" అని ఆలోచించాడు. ఎంత ఆలోచించినా ఆ సమస్య తీరలేదు. తర్వాత "ఆ విషయం తెలియకపోతే వచ్చి పడిన నష్టం మాత్రం ఏమిటి! లెమ్మ"నుకున్నాడు. తర్వాత ఏదో ఒక విషయం గురించి ఆలోచిద్దామని ప్రయత్నించాడు. కాని మెదడంతా ఖాళీ అనిపించింది. ఎందుకో అంతలోనే అలసట కలిగినట్టయింది.

మూడవ తరగతి పెట్టెలో అయితే యిలా హాయిగా కాళ్ళు బార జాపుకుని పడుకునేందుకు వీలు దొరికేది కాదు. కాని సర్దుకుని కూర్చునేందుకు స్థలం దొరికే ఉండేది. ఇక పోతే యిలా తోచక యిబ్బంది పడటం అనే ప్రశ్న అక్కడ లేనే లేదు. అక్కడ రకరకాల మనుషులుంటారు. రకరకాల విషయాలు మాట్లాడుకుంటూ ఉంటారు. ఊరికే వింటూ కూర్చుంటే చాలు. కాలం యిట్టే గడిచిపోతుంది. అక్కడ

యీ పాటికి తనతో ఎవరో ఒకరు సంభాషణ ప్రారంభించి ఉండేవారు. ఆ మాట్లాడే వ్యక్తి మరీ క్రూర సన్యాసి కాకుండా నాలుగు విషయాలు తెలిసిన అనుభవజ్ఞుడై వుంటే మంచిది. ఆ విషయాలు కూడా తమ యిద్దరికీ సంబంధించి నవై ఉంటేనే మంచిది. ఆయన తనకు గుండెల మీద కుంప టిలా వున్న పెళ్ళి కెదిగిన కుమార్తె సంగతి, తాను సంబం ధాలు కుదరక పడుతున్న పాట్లూ వివరిస్తూ గంటల తరబడి బాధపెట్టకుండా వుంటే మంచిది. హాయిగా మాట్లాడుకోవా లంటే ఎన్ని విషయాలు లేవు? రాజకీయాలున్నాయి. సాహిత్యం వుంది. ఇంకా ఎన్నో ప్రాపంచిక విషయా లున్నాయి.

అనవసరంగా జైల్లో బంధించబడినట్టుగా వున్న దాయన స్థితి యిప్పుడు. పోనీ నిద్ర పోదామనుకున్నా పెంద రాళే నిద్రపోయే అలవాటు తనకు లేదు. కాని నిద్రవేళ అయితేమటుకు యిక ముంచుకుని వచ్చేస్తుంది. అప్పుడిక ఆ వచ్చే నిద్రను ఆపడం తన శక్తికి మించిన పని. ఇంకా చాలా స్టేషన్లున్నట్టున్నాయి మధ్యలో.

ఆయన "యిక యిలా లాభం లేద"నుకుని లేచి చివరి భాగంలోకి వెళ్ళి ఆ వయసు మళ్ళిన వ్యక్తి ఎదురుగా కూర్చున్నాడు. తీరా తెలిసిందేమిటంటే ఆ మనిషి జొత్తిగా మనలో లేడు. "రైలు కుదుపుతో ఎంత హాయిగా నిద్ర పట్టిందో పాపం" అనుకున్నాడు గంగాధరం.

ఆ వ్యక్తి చాలా ధనవంతుడివలె కనిపిస్తున్నాడు. ఖరీదైన ఖద్దరు లాల్చీ తొడుక్కుని ఉన్నాడు. కనీసం అరవై

యేళ్ళ వయసుంటుంది. తెల్లని వెంట్రుకలు ఫ్యాను గాలికి నుదుటిమీద పడి కదులుతున్నాయి. వ్రేలికి ఎమరాల్డా ఉంగరం ఒకటి ఉంది. దానిమీద లైటు కాంతులు వేయి రెట్లుగా విశ్లేషణం చెంది కళ్ళను చెదరగొడుతున్నాయి. చుట్టు ప్రక్కలగాని పై బెర్తుమీదగాని పెట్టె బెడ్డింగు వంటి వేవీ లేవు. అతనివాళ్లో ఒక ఖరీదైన జేబుగడియారం వుంది. దాని అందమైన గొలుసు నెమ్మదిగా క్రిందికి జారుతున్నది. ఆయన ప్రక్కనే తళతళలాడుతున్న స్టీలు చాకు కూడా ఉంది. నిద్రపట్టక ముందు ఏమీ తోచక ఆయన గోళ్ళు కత్తిరించు కుంటూ కూర్చున్నాడు కాబోలు. "అయినా గొప్ప కోసం కాకపోతే నలుగురితో కలవకుండా మాలకాకుల్లాగా యిలా డబ్బు తగలేసి ఒంటరిగా కూర్చోవటం ఎందుకో" అను కున్నాడు గంగాధరం మళ్ళీ. ఆ వ్యక్తి మేలుకుని వుంటే గుడ్డిలో మెల్ల అన్నట్టు కొంచెం నయంగా ఉండేది. మరో రకంగా అనుకునేందుకు కూడా వీలున్న దిప్పుడు. ఒకవేళ మేలుకుని ఉన్నా అతడు 'పక్క మనిషితో మాట్లాడటం అంతస్థుకు లోటు' అనుకునే తరహా మనిషి అయితే! తన ఆఫీసులో పార్వతీశం తత్వం అంతే... పలుకే బంగారమయి నట్టు పెదవి విప్పడు. అదొక గొప్ప అనుకుంటాడు పైగా. అటువంటి వారిని చూస్తే తనకు చిరాకు. "అయినా యీయన గారికి తీరా తొమ్మిదయినా కాకుండా అంత మొద్దు నిద్ర ఏమిటో..." అనుకున్నాడు గంగాధరం మళ్ళీ కాస్సేపాగి.

రైలు వేగంగా పోతున్నది. తనవైపు కిటికీ తీయబోయి మళ్ళీ ఆ ప్రయత్నం మానుకున్నాడు గంగాధరం. తలుపు తీస్తే చలిగాలి పెద్దపులిలా వచ్చి మీదపడుతుంది మరి...

అంతలోనే ఆయన చూపులు ఎదుటివ్యక్తి వాళ్లో సిల్కు లాల్చీమీద వున్న గడియారంమీద నిలిచాయి. అది చాలా విలువైన గడియారం. తనకు తెలిసిన ఒక మేజిస్ట్రేట్ దగ్గర యిటువంటిదే ఒక గడియారం వుంది. దాన్ని ఆయన చాలా గొప్పగా దర్జాగా వాడుకుంటాడు. ఆయన దర్జాలో సగం పైగా ఆ గడియారం వల్ల సంక్రమించినదే అనిపిస్తుంది. అవసరం వున్నా లేకపోయినా పదిసార్లు పదిమందిలోనూ దాన్ని యివతలికి తీసి చూసుకోవడం, మళ్ళీ జేబులోకి జార్చుకోవడం... ఇది ఆయనకు బాగా అలవాటయి పోయింది... అటువంటి గడియారం తనకు వుంటే బాగుండునని గంగాధరం చాలాసార్లు అనుకున్నాడు. అయినా అది తీరని కోరికగానే ఉండిపోయింది. ఈ తక్కువ జీతం వచ్చే క్యాషియర్ ఉద్యోగంలో అది బహుశా అసలు తీరదేమో కూడా. తన కొడుకు పెద్దవాడై పెద్ద ఉద్యోగం సంపాయిస్తే వాడి సంపాదన సంసారపు ఖర్చులు పోగా బోలెడంత మిగిలి పోయేంత ఎక్కువ అయితే, అప్పుడు తీరుతుందేమో యీ కోరిక. అయినా ఆనాటికి వాడిబుద్ధి ఎలా ఉంటుందో, ఏమిటో!

అంతలో ఆ గొలుసు బరువుకు గడియారం క్రమంగా క్రిందికి జారడం గంగాధరం గమనించాడు. రైలు రుదుపురు

కొద్ది కొద్దిగా అది క్రిందికి జరిగివస్తున్నది. క్రిందపడిపోయేందుకు మరొకనిముషం కూడా పట్టదేమో! గంగాధరం కన్నార్పకుండా అటే చూస్తున్నాడు. అంతలోనే అనుకున్నంతా అయింది. ఆ గడియారం గొలుసు బరువుకు ముందుకు జరుగుతూ వచ్చి ఒక్కసారిగా క్రిందపడింది. అయినా ఆ వ్యక్తి కదలలేదు మెదలలేదు.

గంగాధరం ఆదుర్దాగా వంగి దాన్ని చేతిలోకి తీసుకుని "ఏమండీ! గడియారం పడిపోయింది" అన్నాడు. అప్పటికీ ఆ వ్యక్తిలో చలనం లేదు. ఆయన లేచి ఆ వ్యక్తి భుజం పట్టుకుని కుదిపి లేపేందుకు ప్రయత్నించాడు. అంతలోనే ఆ వ్యక్తి తల వాలిపోవడం శరీరం ఒక ప్రక్కకు ఒరిగిపోవడం చూసి ఆయన గుండెలు ఝల్లుమన్నాయి. ఒక్కసారిగా భయంతో శరీరం నిలువెల్లా కంపించి పోయింది. ఆ గడియారం అక్కడే పడేసి ఒక్క పరుగుతో యివతలికి వచ్చి గొలుసు లాగబోయి మళ్లీ ఎందుకో ఆగిపోయాడు. నుదుట పట్టిన చెమటను మళ్ళీ మళ్ళీ తుడుచుకుంటూ యివతల కూర్చుండిపోయాడు. శరీరంలో వణుకు యింకా తగ్గలేదు. మనసులో ఎన్నో ప్రశ్నలు కందిరీగలవలె ముసురుతున్నాయి. ఒక్కదానికీ సమాధానం లేదు.

తర్వాత ఒక గంట సేపటికి రైలు ఒకటి రెండు నిర్జనమైన స్టేషన్లలో ఆగి మళ్ళీ కదలటం ఆయన గమనించాడు. క్రమ క్రమంగా తన ఊరు దగ్గర పడుతున్నది. ఆయన కళ్ళముందు ఆ ఖరీదైన గడియారం చిన్న పాము

పిల్లవంటి గొలుసు, తళతళలాడే స్టీలు చాకూ కదలాడుతున్నాయి.

గంగాధరం క్షణ క్షణానికి పైపంచెతో మొహం తుడుచుకుంటూనే ఉన్నాడు. అయినా అంత చలిలోనూ ఉక్కపోస్తున్న దెందుకో!

కాలం చాలా బద్ధకంగా కదలలేని మెదలలేని పెద్ద కొండచిలువ వొళ్ళు విరుచుకుంటున్నట్టు నెమ్మదిగా కదులుతున్నది.

తాను దిగవలసిన స్టేషను దగ్గర పడుతూ ఉండగానే గంగాధరం లేచి నిలబడి ఒక్క క్షణం ఆలోచించాడు. తర్వాత త్వర త్వరగా నడిచి వెళ్ళి మెరుపువేగంతో ఆ గడియారమూ, చాకూ రెండూ అందుకుని జేబులో వేసుకుని ఒక్క అంగలో యివతలికి వచ్చి గేటు దగ్గర నిలబడ్డాడు. రైలు వేగం తగ్గుతున్నది. కొద్దిదూరంలో స్టేషను దీపాల వెలుగు కనిపిస్తున్నది.

రైలు పూర్తిగా ఆగకుండానే గంగాధరం యివతలికి ఒక్క దూకు దూకి దాదాపు పరుగెత్తుతున్నట్టే వేగంగా నడిచి గేటులో టిక్కెట్టుయిచ్చి బయటికి వచ్చాడు. స్టేషను మెట్లు దిగి నిలబడి గుండెలనిండా గాలి పీల్చుకున్నాడు. ఆయన అక్కడ నిలబడి ఉండగానే రైలు మళ్ళీ కూతవేసి బయలుదేరి క్రమంగా కనుచూపుమేర దాటిపోయింది. ఆ తర్వాత ఆయన నెమ్మదిగా నడిచి యింటికి వచ్చేశాడు.

ఆ మరునాటినుంచి అసలైన తమాషా ప్రారంభం అయింది. గంగాధరం మరునాడు స్నానం చేసి భోజనం

ముగించుకుని దుస్తులు ధరించి భార్య కంటపడకుండా గడియారం జేబులో పడేసుకుని మెట్లుదిగాడు. వీధిలోకి వెళ్ళి అప్పుడు గడియారాన్ని ఒకసారి పైపంచెతో తుడిచి గొలుసు బటన్ హోల్‌లో ఉంచుకుని జేబులో ఉంచుకున్నాడు. తర్వాత మామూలు ప్రకారం నడక సాగించాడు. ఆ గడియారం గుండెకు సమీపంలో జేబులో ఉండటం తలుచుకుని కొంతసేపు ఠీవిగా దర్పంగా నడిచిన మాట వాస్తవమే. గడియారం కోసం యికముందు కుట్టించుకునే చొక్కాలకు ప్రత్యేకంగా జేబులు పెట్టించుకోవాలని కూడా అనుకున్నాడాయన.

కాని క్రమంగా ఎందుకో ఆయాసం ఎక్కువైంది. ఆఫీసుకు వెళ్ళి తన సీటులో కూర్చుని పని చూసుకుంటున్నంతసేపూ గడియారం టిక్కు టిక్కు మని ధ్వనించడం వినిపిస్తూనే వుంది. ఆ ధ్వని క్రమంగా ఎక్కువైంది. తన గుండెల మీద ఏదో అదృశ్యహస్తం సమ్మెటతో భీకరంగా కొడుతున్నట్టు అనిపించసాగింది. గుండెలు నిముష నిముషానికీ ఎక్కువగా దడ దడ లాడుతున్నాయి. ఒళ్ళంతా చెమట పట్టింది. కొద్ది సేపటిలోనే అలుపూ, ఆయాసమూ ఆయనను లోగొన్నాయి. గడియారం తీసి అవతల ఉంచితే గాని గుండె దడ తగ్గలేదు.

ఎన్నడూ ఎంత డబ్బుతో వ్యవహరించినా పైసా అయినా లెక్కలలో పొరపాటు రాలేదు. ఆరోజు సాయంకాలానికి పాతిక రూపాయల చిల్లర లెక్క తేల లేదు. నుదుట పట్టిన చెమటను క్షణ క్షణానికీ తుడుచుకుంటూ

ఆయన ఆఫీసు టైము అయిన తర్వాత గంటసేపు అదనంగా కూర్చుని ప్రయాస పడ్డాడు. అయినా ఆ ప్రయత్నం వ్యర్థమే అయింది. ఆ పాతిక రూపాయలూ గంగలో కలిసినట్టే... దానికితోడు యింటికి వెళ్ళేసరికి చేతి వ్రేలికి కట్టు కట్టుకుని కొడుకు ఎదురుగా రాగానే ఆయన అదిరిపడ్డాడు. విచారించగా తేలిన దిది. పక్కయింటి పుత్రవాడు "పెన్సిలు చెక్కియిమ్మ"ని రాగా బ్లేడు కోసం సొరుగు తీయగానే తళ తళలాడుతున్న చాకు కనిపించిం దతనికి. దాన్ని తీసుకుని పెన్సిల్ చెక్కటం ప్రారంభించాడు. అంతలో ఏం జరిగిందో మరు క్షణంలో వ్రేలు తెగి రక్తం ఆగకుండా వరదలుగా కారడం మొదలయింది.

గంగాధరం గడియారం తీసి సొరుగులో చాటుగా వుంచి గుండెల నిండుగా గాలి పీల్చుకుని మనసును కూడ గట్టుకుని జరిగిన దాన్ని తేలికగా మరిచిపోదామని ప్రయత్నం చేశాడు. ఆయన గుండెలమీద సమ్మెటపోటు అయితే తగ్గింది కాని మనస్థితి మాత్రం జ్వరం పడి లేచిన రోగి వతుగా తయారయింది. ఆనాడు రాత్రి కలల మూలంగా బంగారం వంటి నిద్ర చెడింది. పైన కనకంతానికి ఎదురుగా సన్నని దారానికి వ్రేలాడుతున్నది తళతళలాడుతున్న కత్తి. దాని మొన పదునుగా భయంకరంగా మెరుస్తున్నది. గడియారం ఆడుతున్న ధ్వని కొన్ని వేల రెట్లు పెద్దదై వినబడుతూనే ఉన్నది. అంతలో హఠాత్తుగా ఆ దారం తెగి కత్తి నేరుగా తన కంఠం మీదికి పడింది. ఆయన 'కెవ్వు'న కేక పెట్టి లేచాడు.

ఆ మెలకువ రావడం తర్వాత మళ్ళీ ఇరవై రోజులయినా ఆయన కళ్ళు మూత పడనే లేదు.

* * *

గంగాధరం వాలు కుర్చీలోనుంచి లేచి వరండాలో అటూ యిటూ తిరగడం ప్రారంభించాడు. తనను పరీక్ష చేసిన యువక డక్టరూ, ఆయన కళ్ళజోడు తుడుచుకోవడం గుర్తు వచ్చారు. తాను "యిరవై రోజులనుంచీ, అసలు నిద్ర అనేది ఎరగను" అని చెప్పినప్పుడు అతను వెలిబుచ్చిన ఆశ్చర్యం గుర్తుకు రాగానే కొంచెం నవ్వు కూడా వచ్చింది.

లోపల అంతవరకూ హాయిగా కమ్మగా నిద్రపోయిన రాజశేఖరం లేచినట్టున్నాడు. అతడు నెమ్మదిగా పుస్తకంలో పుటలు తిరగవేస్తూ చదువుకుంటున్నాడు. ఆమె కూడా లేచి పాత చీర కట్టుకుంటూ కూర్చున్నది.

గంగాధరం తీవ్రంగా ఆలోచించి ఒక నిర్ణయానికి వచ్చాడు. తర్వాత ఆ నిర్ణయంలో గల ఉచితానుచితాలను గురించి తర్కించుకున్నాడు. ఏది ఏమైనా అంతకంటె మార్గాంతరం లేదని తీర్మానించుకున్నాడు. తానీ మానసిక కల్లోలం నుంచి బయటపడాలంటే అదే మార్గం... "ఈ నిర్ణయానికి రావడానికి గాని, అసలు యింతగా బాధ పడటానికి గాని తన మానసిక బలహీనతే కారణమేమో" అనిపించింది. పాపచింత బలహీనత లక్షణమే అని కొందరనుకోవచ్చు. అయినప్పటికీ తాను సిగ్గు చెంద నక్కర లేదు. పాపచింతకు

బలహీనతే కారణం అయితే, ఆ బలహీనత తనలో ఉన్నందుకు సిగ్గిల పనిలేదు. ఈ వలయంనుంచి ముందు తాను విముక్తుడు కావాలి... లేకపోతే తనకు నిద్ర పట్టదు మనశ్శాంతి ఉండదు.

ఆయన పెరటిలోకి వెళ్ళి మొహమూ, కాళ్ళూ చేతులూ కడుక్కుని భార్య యిచ్చిన వేడి వేడి కాఫీ త్రాగాడు. తర్వాత ముందు గదిలోకివెళ్ళి లాల్చీ వేసుకుని పైపంచె తీసుకుని చేతికర్ర అందుకని సొరుగులోనుంచి చాటుగా ఆ రెండు వస్తువులూ అందుకుని జేబులోకి జార్చుకున్నాడు. గుమ్మంలో నిలబడివున్న భార్యతో "నే నలా వెళ్ళి చీకటి పడేలోపునే తిరిగివస్తాను" అని చెప్పి నడిచి వీధిలోకి వచ్చాడు.

చల్లని సాయంకాలపు వేళ. పక్షులు కలకలా రావాలతో జట్లు జట్లుగా ఎగిరి పోతున్నాయి. తెల్లనిదూది పింజల వంటి పలుచని మేఘాలు ఆకాశ వీధిలో విలాసంగా కదిలి పోతున్నాయి.

గంగాధరం చేతికర్ర వూపుకుంటూ చాలా దూరం నడిచాడు. వూరి చివర క్వారీ దగ్గర కొండరాయిని ముక్కలు ముక్కలుగా కొడుతున్నారు కొందరు కూలీలు. ఒకచోట కొందరు కూలీలు ఎత్తుగా నిలబడి రాయి కొడుతూ ఏదో పాట పాడుతున్నారు గంగాధరం. ఒక్క క్షణం ఆగాడు. వారు పగలంతా యిలా శ్రమించి పనిచేస్తారు. పాపపుపనులు

చేసే వ్యవధి కూడా వారిలో ఎక్కువ మందికి ఉండదేమో బహుశా! రాత్రి అయ్యేసరికి నాలుగు మెతుకులు తిని వొళ్లెరగని నిద్రపోతారు. 'నిద్ర పట్టడంలేద'నే ఫిర్యాదు వారిలో వినబడేందుకు అవకాశమే లేదు.

ఆయన యింకా ముందుకు నడిచాడు. అక్కడ జన సంచారం బొత్తిగా లేదు. రాళ్ళమధ్య వర్షపు నీరు నిలిచి వుండొకచోట. ఆ నీటి మీద దట్టంగా పచ్చని పాచి పట్టి ఉంది. ఆయన వీలుగా వున్న ఒకచోట కూర్చొని చేతికందిన రాయి తీసుకొని నీళ్ళలోకి విసిరాడు. రాయి 'బుడుంగుమ'ని నీళ్ళలో మునిగింది. అప్పుడు చెదిరిన పాచి అంతా మళ్ళీ ఒకచోటకూడి సర్దుకునేదాకా చూస్తూ కూర్చుని మళ్ళీ మరో రాయి విసిరాడు! అలా చాలా సేపు ఆయన రాళ్లు విసురుతూ కూర్చుండి పోయాడు.

చీకటి పడుతున్నది. పశ్చిమ దిశ అరుణరాగ రంజితమై వెలుగొందుతున్నది. సూర్యబింబం ఎర్రగా కాల్చబడిన యినుప బంతిలా అస్తమిస్తున్నది. పక్షులు యథాశక్తి పగలంతా రెక్కలు ముక్కలు చేసుకుని ఎగిరి ఎగిరి ఏ దూర ప్రదేశాలకో ప్రయాణంచేసి పొద్దు గూకేసరికి మళ్ళీ గూళ్ళకు చేరకుంటున్నాయి. ఇక చీకటి పడుతుంది. దొంగలూ, వ్యభిచారులూ, భూతప్రేతాలూ, రాత్రిపూట శ్రమ చేయక తప్పని వారూ - తప్ప మిగిలిన వారందరూ విశ్రాంతి కోరుకుంటారు. నిద్రాదేవత తన చల్లని పరిపాలన ప్రారంభిస్తుంది

గంగాధరం లేచాడు. చేతికర్ర వూపుకుంటూ నడవటం ప్రారంభించాడు. ఖాళీ జేబులో చేయి ఉంచుకుని ఆయన నడక వేగం హెచ్చించాడు. ఎందుకో మనస్సూ, శరీరమూ తేలిక పడ్డట్టు అనుభూతి పొందాడు.

ఆయన ఇంటికి చేరుకునేసరికి రాజశేఖరం లాంతరు ముందు కూర్చుని చదువుకుంటున్నాడు. ఆయన లోపలికి అడుగు పెడుతూనే "అలా దీపం మీదికి వొంగి చదువుతా వెందుకురా? దూరంగా జరిగి కూర్చో" అన్నాడు. రాజశేఖరం నవ్వి దూరంగా జరిగి కూర్చున్నాడు.

గంగాధరం కులాసాగా కబుర్లు చెబుతూ భోజనం ముగించుకున్నాడు. చేయి కడుక్కుంటూ భార్యతో, "ఆ వరండాలో మంచం వాల్చి నాకు పక్క వెయ్యి" అని చెప్పాడు. ఆమె తల వూపి "అలాగే" అన్నది.

ముందు గదిలో రాజశేఖరం శ్రద్ధగా చదువుకుంటూ కూర్చున్నాడు. గంగాధరం ఆ ప్రక్కనే కూర్చుని ఏదో పుస్తకం తిరగవేశాడు కాసేపు. అంతలోనే ఆయనకు ఆవులింత వచ్చింది... కొద్ది క్షణాల్లోనే కళ్ళు మూతలు పడటం ప్రారంభించాయి. ఆయన లేచి పక్క వరండాలోకి వెళ్ళి సిద్ధంగా ఉన్న పక్కమీద పడుకుని కళ్లు మూసుకున్నాడు.

ముందు నల్లని చీకటి...ఏవో రంగు దారులవెంట ప్రయాణం చేస్తున్నట్టు అనుభూతి ... తర్వాత ఏమీ లేని శూన్యంలో బంగారు సింహాసనం మీద నిద్రాదేవత స్నిగ్ధ

రూపం., ఆమె చాచిన చేతులు...ఆమె కళ్ళలో కరుణా వృష్టి...

ఆయన భార్య వంట యింటి పని అంతా పూర్తి చేసుకుని అటు వచ్చేసరికి ఆయన గాఢంగా నిద్ర పోతు న్నాడు.

పది గంటలు దాటిన తర్వాత ఎవరో వీధి గేటుతీసిన సవ్వడి వినిపించగా రాజశేఖరం లేచి వరండాలోకి వచ్చి చూశాడు. శివశంకరం తెల్లని డ్యూటీ దుస్తులతో గంభీ రంగా నడిచి వచ్చి, "ఏమయ్యా రాజూ! మీ నాన్నగారు న్నారా!" అని అడిగాడు.

రాజశేఖరం, "ఉన్నారండీ. నిద్రపోతున్నట్టున్నారు. లేపమంటారా?" అని అడిగాడు.

ఆయన అంతలోనే వరండా చివరకు వచ్చి హాయిగా నిద్రపోతున్న గంగాధరం వంక చూసి నెమ్మదిగా "అబ్బే! వద్దు... ఆయన నిద్ర పాడు చెయ్యకు. పొద్దున మా యింటికి వచ్చారని మా ఆవిడ చెప్పింది. నే నప్పటికి నిద్రపోతు న్నాను. ఇప్పుడు డ్యూటీకి వెడుతూ వారికి కనిపించి పోదా మని వచ్చాను... అంతే" అంటూ వెనుదిరిగి బూట్ల సవ్వడి కూడా కాకుండా నెమ్మదిగా నడిచి మెట్లు దిగి వీధిలోకి వెళ్ళి పోయాడు.